

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Yleiset huomiot

Kaupan liitto pitää lakiehdotusta perusteltuna ja tärkeänä.

Lakiesityksellä vahvistetaan jo nykyisin noudatettua käytäntöä yleisen linjan huomioimisesta sovittelutoiminnasta. Tästä käytännöstä on aiheellista säätää lailla, sillä näin toimintamallia vahvistetaan ja selkeytetään.

Työehtosopimuskiirroksilta löytyy myös hyvin huonoja esimerkkejä edellisten palkankorotusratkaisujen ylittämisestä. Lainsäädännön avulla voidaan tukea sitä, että tällaiset kansantalouden kannalta haitalliset tilanteet estetään.

Mietintö vaatii kuitenkin vielä selkeyttämistä erityisesti säännöskohtaisten perustelujen osalta. Perustelujen tulee olla sillä tavoin täsmälliset, että ne nimenomaan vahvistavat vientivetoisen työmarkkinamallin soveltamista.

Nykytila ja sen arviointi

-

Yleisperustelut luvut 3–6

Esitysluonnoksessa tulisi tuoda vielä johdonmukaisemmin esiin, että yleinen linja määritellään nimenomaan kansainvälisessä kilpailussa olevan vientisektorin kautta.

Kohdan 4.2.4 Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon on huomattava, että työmarkkinoilla on tähänkin saakka (mm. kaupan alalla) tehty ratkaisuja, joissa sovitaan yleisen linjan puitteissa esimerkiksi palkkarakenteen uudistuksia tai kohdennetaan erityisesti jollekin työehtosopimuksen piiriin kuuluvalle työntekijäryhmälle palkankorotuksia. Tällaisia ratkaisua on tehty esimerkiksi palkkataulukoita, palkankorotuksen rakennetta ja työehtosopimuksen palkanlisiä muokkaamalla. Vientimalli ei ole tähänkään asti rajannut erilaisten toimialakohtaisten erityistarpeiden huomiointia, eikä tämä tilanne muutu lainsäädännön myötä. Työehtosopimuksia voidaan ylipäätään kehittää hyvin monin tavoin yleiseen linjaan perustuvan kokonaiskustannusvaikutuksen puitteissa. Työehtosopimuksissa on tavallisesti runsaasti erilaisia elementtejä, jotka antavat tällaiseen kehitystyöhön hyvän mahdollisuuden.

Esitysluonnoksen tasa-arvoa koskevassa kohdassa ei ole myöskään huomioitu erilaisia tehtävänkuvia eikä esimerkiksi eri alojen toisistaan poikkeavaa kokonaistyöaikaa, jolloin vertailun suorittaminen jää puutteelliseksi.

Muiden toteuttamisvaihtoehtojen osalta Kaupan liitto toteaa, että vientivetoinen työmarkkinamalli tulisi toteuttaa yksityiskohtaisemmalla sääntelyllä, käytännössä määrittämällä yleisen linjan noudattaminen lainsäädännöksissä. Näin hallitusohjelman tavoitteet tulisivat selkeimmin toteutetuksi.

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala*

Kaupan liitto kannattaa esitystä, jonka mukaan sovittelulautakunnan puheenjohtajana toimisi joko valtakunnansovittelija tai sivutoiminen sovittelija. Näin sovittelulautakunnan toiminta tulee selkeämmin sidotuksi työriitalain määräyksiin työriitojen sovittelusta.

3 § *Valtakunnansovittelijan tehtävät*

Kaupan liitto kannattaa esitettyä muutosta.

11 § *Sovinnon aikaansaaminen*

Perusteluissa tulisi selkeästi todeta, että vain avoimen sektorin kansanvälisessä kilpailussa olevat toimialat voivat määrittää yleisen linjan muodostumisen.

Esitysluonnoksessa todetaan, että yleisen linjan syntyminen osoittaisi tilanne, jossa muut alat seuraavat päänavaajaratkaisua. Tältä osin perusteluihin tulisi kirjata, että yleisen linjan muodostumiseksi voi riittää jo tarpeeksi vahvana pidettävän päänavaajana toimivan alan työehtosopimusratkaisu.

On perusteltua, että yleinen linja voi perustua vain valtakunnalliseen työehtosopimukseen.

13 § *Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen*

Perusteluista tulee käydä selkeästi ilmi, että yleisen linjan muodostavaa ratkaisua ei saa ylittää, mikä onkin lainsäädännön tarkoitus. Erilaisten ratkaisujen hakemisen (ns. liikkumavara) tulee tapahtua yleisen linjan puitteissa, eikä sovintoesitys voi laskennallisesti ylittää yleistä linjaa. Tämä tulisi täsmentää säännöksen perusteluihin. On huomattava, että tietyn työehtosopimusalan ratkaisulla on ns. heijastevaikutuksia muihin aloihin, mistä löytyy myös työmarkkinakerroksilta lukuisia esimerkkejä. Perusteluissa onkin hyvin kuvattu sitä, mitä ongelmia yleisen linjan ylittämisestä syntyisi.

Lain perustelut on kirjattu yleisen linjan ajallisen ulottuvuuden osalta epäselvästi. Yleisen linjan ajallinen ulottuvuus on mahdollista määritellä yksiselitteisesti, ja näin tulisi myös menetellä. Käytännössä tältä osin pitäisi todeta, että yleisen linjan muodostavan sopimuksen tai sopimusten kokonaiskustannusvaikutusta tulee seurata päänavausratkaisusta päänavausratkaisuun.

5 §

Kaupan liitto kannattaa esitystä, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriö määräisi sovittelulautakunnan muista jäsenistä valtakunnansovittelijan esityksestä.

6 §

-

Viertolahti Pilvikki
Kaupan liitto ry

Vaaja Antti
Kaupan liitto